

BÁNSÁGI ÁHÍTAT

Si quid novisti rectius istis, candidus
imperti, si nil, his utere mecum.²⁵
(*Horatius, Epistola I:6, 67-68*)

Bánságot sok szempontból szentföldnek nevezhetjük. Szentföldek más vidéken is vannak, Erdélyből pl. ismerjük a háromszéki, a Nyárad menti „szentföldet”. Ezeket azért nevezik így, mert enklávészerűen vannak beékelve más, nagyobb vallási tájegységekbe s katolikus hitükhöz szilárdan ragaszkodnak.

Bánságot soha nem nevezték szentföldnek, s ha mi mégis annak mondjuk, nem történelmi elnevezés, hanem a szentföld jellegét igazolható következő dokumentáció alapján tesszük:

- a középkorban itt volt a legtöbb monostor;²⁶
- a templomok sokasága szentté tette e földet;
- Bánságnak nagy szentjei is voltak, mint Szent Gellért;²⁷
- s a XII. században élt szentéletű Saul csanádi püspök, akinek kanonizációját az akkori háborús viszonyok akadályozták meg;
- Bánság megtartotta a hitét a legnagyobb megpróbáltatások idején is.

A történelmi szenvedések: a hatalmaskodók, a török iga, az újra település nehézségei (rossz éghajlat, mocsárláz, a szentföldek nehéz feltörése), mind Istenhez vezették itt az embereket.

Bánság a népvándorlás idején is tartotta keresztény jellegét, életszentségét. Ősi keresztény föld ez. Ezt bizonyítja a nagyszentmiklósi lelet keresztény felirata, ezért került a kettős kereszt is a csanádi püspökök címerébe.

Mindezeket megerősítik az ősi szentegyházak, az egyházi év és az életfordulók hagyományai is.

Ennek a szentségnek sajátos áhítata van. Ez az áhítat a gyökeres pusztulás ellenére is csodálatosképpen tovább él eredeti adottságaiban. Ősi jellegét a

²⁵ „Ha te valami jobbat tudsz azoknál, közöld velem világosan, ha nem, követésükben csatlakozz hozzám.” (Horatius)

²⁶ DÁVID 1974.

²⁷ KARÁCSONYI 1887, KARÁCSONYI 1925, SZEGFÜ 1999, JUHÁSZ 1930b, *Deliberatio Gerardi moresanae aecclisiae episcopi supra Hymnum trium puerorum. Gellértnek, a Marosi Egyház Püspökének elmélkedése a három fiú himnuszáról a tudós Ingrimushoz*. Ford.: Karácsonyi Béla–Szegfű László. Scriptum: Szeged, 1999., Gellért püspök: Elmélkedés a tudós Ingrimus számára a három ifjú himnuszáról. Részlet, IV. könyv. Ford.: Karácsonyi Béla. In: V. Kovács Sándor (szerk.): *A magyar középkor irodalma*. Szépirodalmi Könyvkiadó: Budapest, 1984. 615–638., *Szent Gellért vértanúságának 950. évfordulóján: konferencia a Szegedi Hittudományi Főiskolán és a JGYTF Történettudományi Tanszékén 1996. szeptember 19–20*. Szerk.: Döbör András–Jancsák Csaba–Kiss Gábor Ferenc–Nagy Tamás–Szegfű László. (Belvedere Meridionale Kiskönyvtár 11.) Belvedere Meridionale: Szeged, 1998., Szent Gellért kisebb legendája: SRH II. 471–479., nagyobb legendája: SRH II. 480–506., Műfordítások: Szent Gellért püspök kis legendája. In: ÉRSZEGI Géza (szerk.): *Árpád-kori legendák és intelmek. Szentek a magyar középkorból I*. Osiris: Budapest, 1999. 63–68., Szent Gellért püspök nagy legendája Uo. 68–88. Szabó Flóris fordításai.

történelmi változások (tatárdulás, török pusztítás) és a barokk korszak sem változtatta meg. A bencések (Cluny), ciszterciák,²⁸ franciskánusok hagyományait megerősítették a török pusztítás utáni telepések. Kontinuitásnak hangosztatásakor nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt sem, hogy ez az áhítat az egyházi hierarchiában gyökerezik, s megtartója a történelmi hatásokon, s az egyéni áhítat igényen kívül az egyház szervezete, mely itt minden időben egy központi, kegyelmi és jogi kapcsolatot jelentett.

28 Pontosabb a ciszterci szó használata.